

ضرورت بر خورداری زندانیان سیاسی از حقوق‌شان

محمدهادی جعفرپور
حقوقدان

عدم‌بر خورداری از امتیازات و حقوق تعریف‌شده برای زندانیان سیاسی -امنیتی، یکی از چالش‌های اساسی و مزمن نظام قضایی است؛ چالشی که نه‌تنها با اصول دادرسی منصفانه در تعارض قرار می‌گیرد، بلکه فلسفه‌ی اجرای مجازات‌را نیز مخدوش می‌کند.

این در حالی است که براساس اصول بنیادین حقوق کیفری و نظریه‌های کیفرشناسی، وضعیت محکوم‌علیه پس از قطعیت حکم و آغاز اجرای مجازات، از مرحله‌ی اتهام و دادرسی منفک می‌شود. در این مرحله، فرد دیگر «متهم» نیست، بلکه «محکوم» محسوب می‌شود و باید صرف‌نظر از نوع اتهام، صرفاً بنا بر حکم صادره برای او از حقوق قانونی تعریف‌شده برای زندانی بر خوردار شود. بنا بر قانون اساسی و سایر مصوبات مانند سند امنیت قضایی یا قوانین عادی مانند آیین دادرسی کیفری و اجرای احکام کیفری، کرامت انسانی زندانیان محترم شمرده شده و هرگونه رفتار تبعیض‌آمیز، تحقیرآمیز یا محروم کردن زندانیان خارج از ضابطه، ممنوع است. همچنین براساس آیین‌نامه اجرایی سازمان زندان‌ها، حقوقی نظیر مرخصی، ملاقات، دسترسی به خدمات درمانی، تفکیک جرائم، استفاده از برنامه‌های فرهنگی و حمایتی و بر خورداری از امتیازات قانونی، اصل است و محرومیت از آن‌ها نیازمند تصمیم مستدل، قانونی و موردی است؛ نه رویه‌ای کلی و سلیقه‌ای.

مرخصی از زندان، نه یک امتیاز تشریفاتی، بلکه طریقی اصلاحی در راستای حفظ پیوندهای اجتماعی، کاهش آسیب‌های روانی حبس و تحقق اهداف بازپرورانه مجازات است. محروم‌سازی مستمر محکومان، به‌ویژه بدون ارائه‌ی دلیل موجه و قابل نظارت، نه‌تنها با آیین‌نامه‌های جاری هم‌خوانی ندارد، بلکه با رویکرد انسانی مورد تأکید در سیاست جنایی نوین نیز در تعارض است. بدیهی است سازمان زندان‌ها و مقامات ذی‌ربط مکلف هستند در مرحله اجرای حکم، با نگاهی برابر، غیرسیاسی و مبتنی بر قانون، نسبت به حقوق تمام محکومان اقدام کنند. استمرار رویه‌هایی که منجر به تبعیض در اجرای حقوق زندانیان می‌شود، علاوه بر خدشه به اعتماد عمومی، مسئولیت حقوقی و اداری برای متولیان امر به‌همراه خواهد داشت.

رعایت حقوق زندانیان، نه امتیازدهی است، نه اغماض بلکه اجرای دقیق قانون و احترام به کرامت انسانی است؛ اصلی که هر نظام قضایی کارآمد، ناگزیر از پایبندی به آن است. با این اوصاف و بنا بر مستندات مورد اشاره عدم‌اعطای مرخصی به برخی زندانیان سیاسی امنیتی مانند طاهر نقوی و محمدرضا فقیهی (وکلی دادگستری) یا دانیال مقدم (خواننده‌ای که به اتهام تبلیغ علیه نظام به‌واسطه انتشار کلیپ و محتوای حمایت از برخی زندانیان سیاسی) یا خانواده دادخواهان اعتراضات ۱۴۰۱ و... فاقد وجهت قانونی تلقی می‌شود.

از جامعه چه خبر؟

افزایش مصرف گاز در تهران

علی اصغر نولایی، سخنگوی شرکت گاز پایتخت اعلام کرد که میزان مصرف گاز در بخش خانگی، تجاری و صنایع جزء استان تهران روز پنج‌شنبه به حدود ۱۱۰ میلیون مترمکعب رسیده که نسبت به روز چهارشنبه حدود چهار میلیون مترمکعب افزایش داشته است. به گزارش هم‌میهن، نولایی در توضیح بیشتر این خبر گفت: «حدود ۸۰ درصد مصرف گاز استان تهران مربوط به بخش خانگی، تجاری و صنایع جزء است. در مناطقی مانند دماوند و لواسان بیش از ۳۰۰ مورد پایش انجام شده که در نتیجه آن ۱۳۳ مورد قطع گاز صورت گرفته است. در آخرین آمار نیز ۲۱۲ مورد در بخش‌های خانگی، تجاری و صنعتی شناسایی شده‌اند.» به گفته او، دمای داخل ادارات باید حداکثر ۲۰ درجه باشد و موتورخانه‌ها در ایام تعطیل و خارج از ساعات اداری، خاموش شوند.

عکس: آریستا

گزارش هم‌میهن از تأثیر بحران ارز بر قطع دسترسی بیماران خاص به دارو

قطع دسترسی بیماران پیوند عضو به داروهای حیاتی

رئیس سازمان غذا و دارو: ارز ترجیحی دارو به صورت کامل حذف نشده است

آن را تأمین می‌کنند؛ گاهی نیمی از یک‌شیش‌ه شربت را از بیمارستان کودکان تهیه می‌کنند. امیرحسین روزانه دو دوز از این شربت استفاده می‌کند و با هربار مصرف آن، خانواده او نگران تمام‌شدن باقی‌مانده آن می‌شوند. این دارو برای جلوگیری از عفونت و قارچ است و اگر حتی یک‌بار مصرف نشود، باعث پس‌زده‌شدن قلب می‌شود. آقای علوی، پدر امیرحسین پنج‌ساله تعریف می‌کند: «در این مدت یکی، دو بار این موضوع را پیگیری کردیم اما پاسخ قانع‌کننده‌ای ندارند. ما همیشه برای سهمیه دارو هم مشکل داریم و برای اینکه یک دارو بیشتر بگیریم مسیری بسیار سخت را باید طی کنیم.»

اگر داروهای مورد نیاز بیماران پیوند عضو به‌موقع در دسترس بود، فرزند کوچک خانم صفری پنج‌سال پیش جان‌اش را از دست نمی‌داد و حالا او نگران تهیه داروهای فرزند بزرگ‌ترش نبود. هر دو فرزند او در سال‌های اخیر پیوند قلب انجام داده‌اند و او در تمام این سال‌ها نگران تهیه دارو بوده است؛ مثل همین روزها که برای تهیه قرص «سل‌سپت» و «مای فورتیک» نگران است. داروهای مورد نیاز بیمارانی که پیوند عضو انجام داده‌اند، برای جلوگیری از رد پیوند استفاده می‌شوند. خانم صفری، ساکن یکی از شهرهای استان مرکزی است و حالا می‌گوید قرص پروگرف هم به‌سختی گیر می‌آید و قیمت این داروها هم در بازار آزاد بسیار بالاست: «خیلی وقت است که این داروها در دسترس نیستند، مای فورتیک که اصلاً پیدا نمی‌شود، حتی در داروخانه‌ها هم پیدا نمی‌شود و نمی‌دانیم چطور در بازار آزاد می‌فروشند؟ قرص مای فورتیک را پیدا نمی‌کردیم و به‌همین دلیل پزشک برای پسر ۱۶ ساله‌ام، سل‌سپت نوشت. پسر دوم او هم هفت‌سال است که پیوند قلب انجام داده است، همان زمان دسترسی به داروها راحت‌تر بود، اما هر سال سخت‌تر و سخت‌تر شد.

خانم صفری تعریف می‌کند، هر زمانی که برای خرید دارو به داروخانه‌های تخصصی می‌روم، ممکن است نیمی از آن را بدهند؛ چون تعداد آن بسیار محدود است و او باید از بیماران دیگر دارو قرض کند تا ابتدای ماه و منتظر نوبت بعدی تهیه سهمیه دارو باشد، شاید داروخانه به میزان مورد نیاز آنها دارو داشته باشد. او می‌گوید تأکید پزشک این است که نمونه خارجی آن استفاده شود؛ چون بعضی از بیماران از داروی ایرانی می‌توانند استفاده کنند و بدن‌شان با آن سازگاری دارد، اما فرزند نوجوان او پس از عمل پیوند با پس‌زدگی عضو روبرو شد و نمی‌تواند داروی ایرانی استفاده کند. تنها داروی ایرانی‌ای که فرزند او استفاده می‌کند، منیزیم است و غیر از آن ۱۷ قرص دیگر باید در طول روز و برای همیشه استفاده کند: «من نمی‌توانم این داروها را از بازار آزاد تهیه کنم، چون وسعم نمی‌رسد، همین حالا هم داروها را به کمک مددکاری داروخانه تهیه می‌کنم، آن هم به‌سختی، چون می‌گویند وظیفه‌ای نداریم ولی باین حال کمک می‌کنند و درصدی از هزینه آن کم می‌کنند، در همین داروخانه هم هزینه داروها

پیر صالحی

رئیس سازمان غذا و دارو:

زنجیره تأمین دارو در ماه‌های اخیر، تحت فشار جدی منابع مالی و ارزی قرار گرفته است: «در حال حاضر مطالبات شرکت‌های دارویی از بخش دولتی به حدود ۴۷ هزار میلیارد تومان رسیده و متوسط زمان پرداخت مطالبات بخش خصوصی

دارو بین ۶ تا ۷ ماه است. از سوی دیگر، محدودیت‌های انتقال ارز تشدید شده و از ابتدای سال تنها حدود یک‌سوم ارز مورد نیاز دارو و تجهیزات پزشکی عملاً منتقل شده است

حدود چهار، پنج میلیون تومان می‌شود. قیمت داروهای اصلی که برای جلوگیری از پس‌زدن است، بالا رفته است. یک بسته ۱۲۰ تایی از قرص مای فورتیک در بازار آزاد، بین ۱۰ تا ۱۴ میلیون تومان قیمت دارد. من که کارگر و مستاجریم از کجا باید هزینه این دارو را تأمین کنم؟» اگر دارو به‌موقع برای بیمارانی مثل فرزند او تهیه نشود، پیوند پس می‌زند و باید در بیمارستان بستری شوند. اگر پس‌زدگی شدید باشد، شاید پزشک تشخیص دهد که باید دوباره پیوند شوند: «من هفت‌سال است که اجازه نمی‌دهم حتی یک‌ساعت هم مصرف داروی فرزندم به تأخیر بیفتد؛ چون بدن‌اش ضعیف است و ممکن است اگر حتی یک‌دوز آن را در طول روز مصرف نکند، عوارض‌اش را به‌سرعت نشان دهد.»

گروهی از حامیان بیماران پیوند عضو، مدتی پیش کارزاری به‌نام «اعتراض به قحطی داروهای مورد نیاز بیماران پیوند عضو» به‌راه انداختند و در آن از وزیر بهداشت درخواست کردند: «با اتخاذ تدابیر بسیار فوری و مؤثر، موضوع واردات و توزیع این داروهای حیاتی و حیاتی‌ترین نیازهای بیماران پیوند را در صدر اولویت‌های وزارتخانه قرار دهید تا بتوان از بروز فاجعه انسانی جلوگیری کرد و جان عزیزان‌مان را نجات داد». آنها می‌گویند این روزها شاهد کمبود شدید داروهای حیاتی و مورد نیاز بیماران پیوند عضو، خصوصاً کودکان پیوند قلب شده‌اند و یکی از مسائل اساسی که موجب نگرانی جدی است، بی‌توجهی به وارد نکردن و توزیع نامناسب داروهای ضروری مانند شربت سل‌سپت، شربت ول‌سایت و قرص مای فورتیک ۲۶۰ است. در بخشی از متن این کارزار نوشته شده است: «این داروها نقش کلیدی در حفظ زندگی بیماران پیوند عضو دارند و نبود آن‌ها می‌تواند منجر به عوارض وخیم و در موارد بسیاری پس‌زدن عضو پیوندی و مرگ بیمار شود. متأسفانه عدم‌واردات این داروها، ضعف در زنجیره تأمین و نگرانی‌های مربوط به تأییدهای وارداتی، همگی این وضعیت بحرانی را رقم زده و جان بیماران را تهدید می‌کند.»

سازمان غذا و دارو می‌گوید دلیل این شرایط، زنجیره تأمین دارو است که در ماه‌های اخیر تحت فشار جدی منابع مالی و ارزی قرار گرفته و محدودیت‌های انتقال ارز تشدید شده، اما این وضعیت مقطعی است و برطرف می‌شود. شرایطی که تأمین داروی سایر بیماران خاص را هم تحت‌تأثیر قرار داده است. نمونه آن، حذف ارز ترجیحی داروی بیماران تالاسمی است که باعث شد انجمن تالاسمی، در نامه‌ای به حذف آن اعتراض کند و نسبت به شرایط بیماران در ماه‌های آینده هشدار دهد. این تنها نامه هشدار ماه‌های اخیر نیست. بابک

زمانی، رئیس انجمن سکتة مغزی ایران هم هفته گذشته در نامه‌ای، وزیر بهداشت را خطاب قرار داد و اعلام کرد که تغییر نرخ ارز داروها، صرف‌نظر از ضرورت و میزان حیاتی بودن آنها، باعث افزایش چندبرابری قیمت تجهیزات لازم برای درمان سکتة مغزی حاد از جمله ترومبکتومی شده است. به گفته او، این افزایش گاهی هشت تا ۱۰ برابر نرخ‌های پیشین است و درمان نوبای سکتة مغزی در کشور را در همین آغاز، ناکام گذاشته و بر مشکلات متعدد پیش‌پای آن اضافه می‌کند.

با وجود این شرایط، هفته گذشته فاطمه مهاجرانی با حضور در یک برنامه تلویزیونی اعلام کرد: «خبری در فضای مجازی و برخی رسانه‌های رسمی و غیررسمی منتشر شده که دولت قصد دارد ارز ترجیحی برای کالاهای اساسی و دارو را حذف کند که تأکید می‌کنم، اصولاً در زمان بررسی بودجه سال آینده، این مسائل کارشناسی همیشه مطرح می‌شود اما دولت هیچ تصمیمی برای حذف ارز ترجیحی از کالاهای اساسی و دارو اتخاذ نکرده است و اگر زمانی دولت به هرگونه اصلاح اقتصادی اقدام کند، حتماً سیاست‌های جایگزین برای کمک به معیشت مردم در فراموش نمی‌کند و با این ملاحظه عمل خواهد کرد. سیاست ارز ترجیحی همچنان ادامه دارد و هیچ تصمیمی برای حذف ارز ترجیحی دارو و کالاهای اساسی، گرفته نشده است.»

حسین، سال‌ها پیش که عمل پیوند قلب را انجام داد، استفاده از داروی سوئیسی متعلق به شرکت «ووش» را آغاز کرد، اما حدود چهار تا پنج ماه است که «داروی مای فورتیک در بازار دچار قحطی شده و ما همه آن را به‌صورت آزاد تهیه می‌کنیم. داروی موجود در بازار هم ایرانی است و شنیده‌ایم هر بیماری آن را مصرف کرده، با عوارضی روبرو شده. این داروها به جان ما بسته است، نمی‌دانم چرا وزارت بهداشت باقی مسئولان سهل‌انگاری می‌کنند؟ خودشان هم می‌دانند که اگر این دارو را مصرف نکنیم، می‌میریم و مستقیماً با سیستم ایمنی بدن مرتبط است. کودکان زیادی پیوند شده‌اند و واقعاً در مضیقه‌اند.» قرص مای فورتیک ۲۶۰، مورد نیاز او در داروخانه موجود نیست ولی دست دلال است. او می‌گوید، باید برای خرید هر جعبه ۱۲۰ تایی از این قرص از بازار آزاد ۱۰ تا ۱۲ میلیون هزینه کنیم، آن هم اگر تقبلی نباشد: «درخواست ما این است بودجه‌هایی که به موارد غیرمترقبه اختصاص می‌دهند به دارو بدهند. من جانبازم ولی هیچ نگاهی از طرف دولت نمی‌شود.» شهریورماه امسال در جشن زندگی که با حضور رئیس سازمان غذا و دارو و حسینیعی شهرداری، رئیس کمیسیون بهداشت و درمان مجلس برگزار شد، وعده‌هایی برای تهیه دارو داده شد، اما تا امروز به نتیجه نرسید. شهرداری در این مراسم گفته بود: «با وجود همه این تلاش‌ها، بیماران پیوندی و خاص، همچنان با مشکلات جدی در زمینه دسترسی به داروهای حیاتی مواجه هستند. بخشی از این مشکلات ناشی از محدودیت‌های ناشی از تولید داخل است؛ به‌گونه‌ای که اگر دارویی تولید